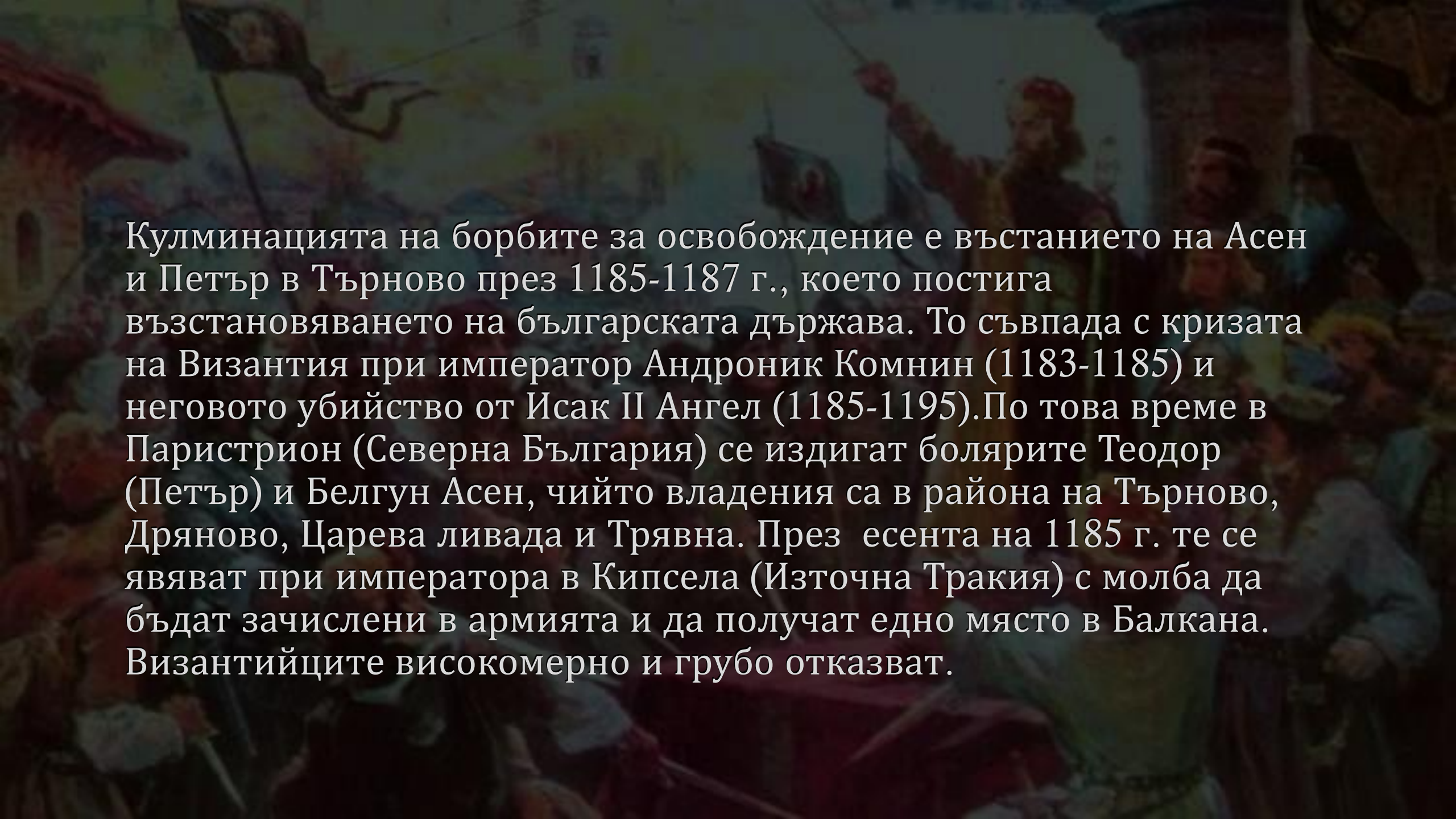

Въстанието на Асен и Петър
и възстановяването на
българската държава

Византийското владичество (1018–1185) поставя българския народ при крайно тежки условия. Положението се влошава и от преминаването на I-ви и II-ри кръстоносни походи в 1096 и в 1147 г. През XI и XII век българите водят постоянни и упорити борби за възстановяване на своята държава. Такива са въстанията на Петър Делян през 1040-1041 г. и на Георги Войтех от 1072 г., бунтът на Нестор през 1074 г., въстанията на Добромир и Лека през 1078 г., на Травъл през 1084-1086 г. и други.

Кулминацията на борбите за освобождение е въстанието на Асен и Петър в Търново през 1185-1187 г., което постига възстановяването на българската държава. То съвпада с кризата на Византия при император Андроник Комнин (1183-1185) и неговото убийство от Исак II Ангел (1185-1195). По това време в Паристрион (Северна България) се издигат болярите Теодор (Петър) и Белгун Асен, чийто владения са в района на Търново, Дряново, Царева ливада и Трявна. През есента на 1185 г. те се явяват при императора в Кипсела (Източна Тракия) с молба да бъдат зачислени в армията и да получат едно място в Балкана. Византийците високомерно и грубо отказват.

При коронацията Теодор приема името Петър в знак на приемственост с царя-свещец от Първото българско царство. Въстаниците превземат Велики Преслав и Северна България, а след това преминават в Тракия, като нанасят поражение на византийската армия. През лятото на 1186 г. император Исак II Ангел предприема първия си поход в Северна България, като опожарява нивите и селищата по пътя си и се завръща в Константинопол, без да се срещне с братята Асен и Петър, които са минали отвъд Дунава и се връщат с многобройна куманска конница, като преминават в Тракия, за да обединят населението.

През февруари 1187 г. императорът изпраща срещу Асен и Петър пълководеца Алексий Врана, който има български произход. Но Врана се обявява за император и повежда армията към Константинопол, където бива сразен и обезглавен. Императорът предприема втори поход през пролетта на същата 1187 г. Стига до Средец, преминава в Северна България и е спрял от Асен при Ловешката крепост. След тримесечна несполучлива обсада Исак II Ангел подписва мирен договор, като взема за заложник най-малкия брат на Асеневци – Калоян. Този договор е признаване на Втората българска държава, но не и на царската титла на владетелите.

През 1189 г. през земите на България преминава Третият кръстоносен поход на германския император Фридрих I Барбароса. Асен и Петър предлагат на Барбароса съюз и 40 х. войници за война с Византия срещу признаване на царската им титла и легитимността на България. Фридрих I Барбароса отклонява тези предложения. След преминаването на кръстоносците Исак II Ангел предприема нов поход срещу България през 1190 г. Обсажда Търново (според Акрополит – крепостта Стринава, между Дряново и Царева Ливада), но след като му съобщават, че куманите идват, вдига обсадата и бяга през Балкана. В тревненския проход Асен и Петър устройват засада и ромеите претърпяват пълно поражение, а императорът едва се спасява с бягство.

След тази победа цар Асен превзема Средец и Ниш, присъединява Белград и Браничево и пренася мощите на св. Иван Рилски от София в Търново (1195) През 1196 г. българите нанасят поражение на ромеите при гр. Сяр (днешен Серес) и пленяват зетя на императора севастократор Исак. Византийската дипломация успява да организира вътрешни заговори в българския двор. В резултат на това Боляринът Иванко – родственик на Асеновци – убива цар Асен през 1196 г. но скоро е прогонен от цар Петър и избягва във Византия. Година по-късно Петър също става жертва на болярски заговор. На престола идва третият от братята Асеновци – цар Калоян (1197-1207).